

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 229/2018-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. októbra 2018 v senáte zloženom z predsedu senátu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojmíra Mamojku prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 182/2008, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 182/2008 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 182/2008 konal bez zbytočných prietahov.

3. Obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], finančné zadostučinenie nepriznáva.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť spoločnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], trovy právneho zastúpenia v sume 303,04 € (slovom tristotri eur a štyri centy) na účet jej právnej zástupkyne [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 229/2018-23 z 13. júna 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 182/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala prietahy v konaní o tzv. „kompenzačnej žalobe“, ktorú podala na okresnom súde a ktorej predmetom je jej nárok na zaplatenie odškodného majetkovej a nemajetkovej ujmy vo výške 3 921 726,96 €.

Zdôraznila, že od uplatnenia tohto nároku uplynulo viac ako 9 rokov a 10 mesiacov a dosiaľ nebolo vo veci meritórne rozhodnuté. Vinou neefektívneho konania okresného súdu tak trvá stav jej právnej neistoty, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné. Vec po právnej a skutkovej stránke sťažovateľka považovala za jednoduchú.

3. Nárok na náhradu finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 € sťažovateľka zdôvodnila stavom právnej neistoty. V súvislosti s uplatnenou výškou zadosťučinenia poukázala na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

4. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol nálezom, ktorým vysloví, že jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 182/2008 porušené boli a prikáže okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, priznaná jej finančné zadosťučinenie 10 000 € a úhradu trov konania.

5. Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľky vyjadril okresný súd podaním z 18. apríla pod sp. zn. 1 SprV 183/2018. Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení uviedla, že „... k predĺženiu konania sp. zn. 16 C 182/2008 prispel najmä sťažovateľ tým, že pojednávania v dňoch 27.01.2011, 10.03.2011, 31.03.2011, 12.05.2011, 13.06.2011, 24.11.2011 a 08.12.2011 tunajší súd musel odročiť z dôvodov najmä na strane sťažovateľa (ospravedlnená neprítomnosť sťažovateľa z osobných a zdravotných dôvodov)...

... zo strany tunajšieho súdu k prietahom v konaní vytýkaných sťažovateľom nedošlo...

... súd dňa 26. februára 2018 rozhodol rozsudkom pre zmeškanie žalobcu č. k. 16C/182/2008-490 tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol...

... vec bola vybavovaná priebežne podľa poradia s prihliadnutím na počet iných vecí v oddelení...“.

Zároveň predsedníčka okresného súdu navrhla zvážiť dôvodnosť a primeranosť finančného zadosťučinenia vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd priebežne koná.

6. Listom z 13. júla 2018 okresný súd doplnil svoje vyjadrenie z 18. apríla 2018. Uviedol, že 29. júna 2018 bol daný pokyn spisovej kancelárii, aby vykonala opätovné doručenie uznesenia č. k. 16 C 182/2008-507 z 10. apríla 2018, ktorým okresný súd návrh sťažovateľa na zrušenie rozsudku pre zmeškanie zamietol, a to stranám sporu. Súčasne bol daný pokyn na doručovanie uznesenia č. k. 16 C 182/2008-515 z 10. apríla 2018, ktorým bola sťažovateľke ako žalobkyni uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok za podané odvolanie.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania v predmetnej veci v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pretože po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Ústavný súd, vychádzajúc z formulácie ustanovení čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, konštatuje, že ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov poskytovania práva na súdnu ochranu s ochranou práv podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (III. ÚS 24/2010), v dôsledku čoho neexistuje prekážka posúdenia ich porušenia použitím rovnakých kritérií.

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom týchto základných práv je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie alebo v ktorom sa ocitol účastník konania na žalovanej strane.

14. Pri posudzovaní otázky, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj sťažnosť sťažovateľky.

15. Napadnuté konanie prebiehalo najskôr za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinný do 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“), ktorý v § 6 prikazoval súdu v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovať tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Povinnosť súdu vec rýchlo prejednať a rozhodnúť vyplývala aj z ustanovenia § 100 ods. 1 OSP a z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

16. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu. Tento základný princíp konania je premietnutý aj do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

17. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu sťažnosti, jej príloh a obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 16 C 182/2008, zistil, že sťažovateľka je stranou sporu vedeného na okresnom súde pod uvedenou spisovou značkou. V tomto konaní sa domáha zaplataenia odškodného majetkovej a nemajetkovej ujmy vo výške 3 921 726,96 €. Napadnuté konanie sa začalo 7. októbra 2008 podaním žaloby proti Slovenskej republike, v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, pričom žiadosť o predbežné prerokovanie nároku v zmysle § 15 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), bola doručená Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky 25. marca 2008.

17.1. Z chronologického prehľadu úkonov, ako aj z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu z 18. apríla pod sp. zn. 1 SprV 183/2018 vyplýva, že «... spis sp. zn. 16C 182/2008 sa nachádzal v období 16. 4. 2012 do 06. 06. 2013 a v období od 11. 09. 2014 do 09. 02. 2016 na Krajskom súde v Bratislave, ktorý bol predložený

tunajším súdom na rozhodnutie o opravnom prostriedku žalovanej. K predĺženiu konania sp.zn. 16C 182/2008 prispela aj skutočnosť, že predmetný spis sa nachádzal v období 05. 08. 2013 do 28. 04. 2014 a v období od 15. 07. 2016 do 07. 02. 2017 aj na Najvyššom súde Slovenskej republiky, ktorý bol predložený tunajším súdom na rozhodnutie o opravnom prostriedku sťažovateľa...».

18. Ústavný súd konštatuje, že vo veci tzv. „kompenzačnej žaloby“ podanej sťažovateľkou 7. októbra 2008 okresný súd nariadil prvé pojednávanie 25. novembra 2010, a teda po viac ako 2 rokoch od podania žaloby urobil relevantný úkon smerujúci k rozhodnutiu o nároku sťažovateľky na zaplatenie sumy 3 921 726,96 €, čím došlo k porušeniu namietaných práv.

19. Náhrada škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je občianskoprávnym sporom bežne sa vyskytujúcim v agende súdov. Konštatovaný prieťah bol spôsobený v konaní, ktorého predmet by nejavil známky veci zložitej po právnej či skutkovej stránke, avšak k predĺženiu napadnutého konania prispela aj zložitost' aplikácie procesného ustanovenia § 141a OSP.

20. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bolo správanie sa sťažovateľky ako strany sporu. Ústavný súd konštatuje, že správanie sa sťažovateľky v priebehu konania nesporne prispelo k prieťahom, ktoré v ňom vznikli. Preštudovaním zapožičaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že v priebehu roka 2011 došlo sedemkrát k odročeniu nariadeného pojednávania z dôvodu na strane sťažovateľky, ktorá ospravedlňovala svoju neúčast' na pojednávaní z osobných alebo zdravotných dôvodov. Napokon okresný súd 26. februára 2018 vo veci rozhodol na návrh žalovanej rozsudkom pre zmeškanie č. k. 16 C 182/2008-490 tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol a žalovanej voči žalobkyni priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Okresný súd tak postupoval v zmysle § 278 CSP písm. a), b) keďže žalobkyňa sa na pojednávanie vo veci nedostavila, hoci bola naň riadne a včas predvolaná a v predvolaní na pojednávanie bola poučená o následku nedostavenia sa vrátane možnosti

vydania rozsudku pre zmeškanie a žalobkyňa neospravedlnila svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

Sťažovateľka v napadnutom konaní využila svoje právo na podanie procesného návrhu, najmä právo na mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) 22. marca 2016 proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Co 680/2014-434 z 18. decembra 2015, o ktorom rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky (od 15. júla 2016 do 7. februára 2017, pozn.). Ústavný súd stabilne uvádza, že za priet'ahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkov konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (napr. III. ÚS 242/03).

21. Napriek správaniu sa sťažovateľky skutočnosť, že okresný súd o jej podaní (tzv. kompenzačnej žalobe) riadne nekonal a rozhodol o ňom až 26. februára 2018, t. j. po viac ako 9 rokoch od jeho dôjdenia súdu, ako aj skutočnosť, že predmetné konanie nie je dosiaľ v dôsledku podaného odvolania právoplatne skončené, vyúsťujú do záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 182/2008 porušené boli (výrok v bode 1 nálezu).

III.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy druhej vety ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

23. Keďže postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd napriek vyhlásenému a doručenému rozsudku prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, vzhľadom na to, že z aktuálneho stavu

napadnutého konania vyplýva, že okresný súd vykonáva v súčasnej dobe úkony v rámci prípravy odvolacieho konania a vec postúpi na rozhodnutie o odvolaní žalobcu Krajskému súdu v Bratislave (výrok v bode 2 nálezu).

IV.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, dôvodiac stavom právnej neistoty a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

26. Podľa názoru ústavného súdu, hoci konštatoval porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprichádza ani v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia (výrok v bode 3 nálezu). Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Sťažovateľka sa výrazným spôsobom podieľala na vzniknutých prietáchoch uvedených v bode 2, preto by bolo popretím účelu inštitútu primeraného finančného zadosťučinenia priznať jej aj finančné zadosťučinenie.

27. Z ďalšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu je totiž známe, že sťažovateľka, či už vo vlastnom mene alebo v mene svojho štatutára, opakovane podáva na súdoch desiatky nekvalifikovaných a neúspešných podaní, ktorými neprimerane zaťažuje súdne a iné štátne orgány v Slovenskej republike vrátane Ústavného súdu Slovenskej republiky. Berúc do úvahy uvedené, ako aj všetky okolnosti danej veci, ústavný súd finančné zadosťučinenie sťažovateľke nepriznal, teda v tejto časti sťažnosti nevyhovel. Vychádzal aj z poznatkov o vlastnej rozhodovacej činnosti, a to z počtu podaní sťažovateľky a jej štatutárneho zástupcu adresovaných ústavnému súdu, ktorých je v súčasnosti viac

ako 120, a dospel k záveru, že charakter týchto podaní vykazuje v súhrne aj s poukazom na prístup sťažovateľky v jednotlivých konaniach všeobecných súdov účelové využívanie procesných práv v záujme dosiahnutia vyslovenia porušenia jej už uvedených práv a následného priznania finančného zadosťučinenia. Ústavný súd k tomu dodáva, že považuje za neakceptovateľné také konanie okresného súdu, ktoré má za následok, že podania sťažovateľky nevybavuje dostatočne plynule, avšak finančné zadosťučinenie nemôže byť kompenzáciou jej neúspešné uplatňovaných nárokov.

28. K správaniu sa sťažovateľky ústavný súd nad rámec veci v závere poznamenáva, že úlohou súdov v civilnom procese je poskytnúť právnu ochranu správaniu čestnému. Tento základný pilier civilného procesu je nakoniec zdôraznený aj materiálnou požiadavkou zakotvenou v čl. 5 CSP, podľa ktorého zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu. Súd môže v rozsahu ustanovenom v tomto zákone odmietnuť a sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedú k nedôvodným priet'ahom v konaní.

29. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

30. Keďže ústavný súd sťažnosti na priet'ahy v konaní v podstate vyhovel, priznal sťažovateľke trovy konania v požadovanej výške, teda v sume 303,04 € ako odmenu za dva úkony právnej služby, a to za prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti. V súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky pri 1/6 výpočtového základu na rok 2018 predstavuje sumu 153,50 € a režijný paušál sumu 9,21 €. Za dva úkony právnej služby by preto mala byť správne uplatnená suma 325,42 € (bez DPH). Neprekročiac požadovanú náhradu, ústavný súd priznal trovy konania v sume 303,04 €. Okresný súd

je povinný zaplatiť trovy konania na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (výrok v bode 4 nálezu).

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. októbra 2018